

OSLO OG OMLAND FRILUFTSRÅD

Samarbeidsorgan til behandling av spørsmål som berører friluftsliv og naturvern, herunder sikring og bruk av friluftsområder i Akershus, Buskerud, Oppland og Oslo.

Adresse: Storgata 28 A, 0184 Oslo. Tlf. 22 17 84 00. E-post: oof@friluftsråd.no
Kontonummer: 1602 57 5603d

NVE

nve@nve.no

Oslo og Nittedal, 5. april 2018

Høringsuttalelse til

Konsesjonssøknad om nedleggelse av dammen i Høldippelen (Holnippeldammen) i Nittedal

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) er paraplyorganisasjon for friluftslivet i Oslo-regionen og har som hovedformål å ivareta Marka, markaloven, naturmangfoldet og friluftslivet i regionen. FRINI er paraplyorganisasjon for friluftslivet i Nittedal.

Vi fraråder å legge ned dammen i vannet Høldippelen i Nittedal (kalt Holnippeldammen i konsesjonssøknaden) fordi vannet har stor verdi både for friluftsliv og naturmangfold. Vannet ble demmet opp i 1961 og kan i dag ses på som en integrert del av markanaturen, som ble vernet for naturopplevelse og friluftsliv i 2009.

Vi er uenige med en del av vurderingene av konsekvenser i konsesjonssøknaden og ber derfor om at disse går gjennom på en grundig måte. Vi ber også om at kunnskapsgrunnlaget vurderes, slik at det er i tråd med blant annet naturmangfoldlovens krav.

Nedre Romerike Vannverk søker NVE om tillatelse til å legge ned dammen i Høldippelen (Holnippeldammen) i Nittedal kommune. De ønsker å tappe ned hele vannet med opptil 20 meter, slik at vannspeilet forsvinner og erstattes av en elv/bekk. Dammen ligger ca. 850 meter fra bebyggelsen ved Rotnes og Nittedal stasjon med om lag 6400 innbyggere. Dammen er et svært viktig område for friluftsliv i Nittedal. Området ligger også i Marka, som er vernet for naturopplevelse, idrett og friluftsliv.

Vi vil videre se nærmere på konsekvensene det foreslåtte tiltaket vil ha for landskapet, naturmangfoldet og friluftslivet og vil kommentere de vurderinger som gjøres i konsesjonssøknaden på disse områdene og i forhold til markaloven.

Det lokale navnet på vannet er Høldippelen og på dammen; Høldippeldammen. Videre i dokumentet benytter vi derfor disse navnene.

Markaloven og dammer

Markalovens formål "er å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett. Loven skal sikre Markas grenser og bevare et rikt og variert landskap og natur- og kulturmiljø med kulturminner."

Høldippelen er et svært viktig friluftslivsområde med en gammel dam fra 1961. Området ligger nær bebyggelsen på Rotnes i Nittedal og er derfor et mye brukt nærfriluftsområde.

OOF og FRINI mener derfor at en rivning av denne dammen vil være i strid med markaloven.

Samtidig ser vi at de økonomiske utfordringene ved å holde Høldippeldammen i stand kan være betydelige. Dammen er plassert i konsekvensklasse 3 som betyr at den er en svært stor sikkerhetsrisiko lokalt. Uansett må dammen holdes i forsvarlig stand om den skal bevares.

Kostnadene knyttet til dette kan være betydelig, og det blir derfor avgjørende å finne tilfredsstillende løsninger på dette.

Konsekvenser for landskapet

Høldippelen er om lag 1,2 km lang og ca. 100-150 meter bred. Omkring vannet er det i hovedsak barskog. Ifølge konsesjonssøknaden (s. 20) ligger Høldippelen "idyllisk til i et barskogområde like ovenfor Nittedal".

Konsekvensene av å fjerne dammen er at vannstanden senkes 20 meter og at dammen forsvinner helt. I konsesjonssøknaden framkommer det i liten grad hvordan dette betydelige inngrepet vil påvirke opplevelsen av landskapet. OOF og FRINI antar at opplevelsen av landskapet vil endres betydelig – fra en idyll, slik området karakteriseres i dag, til et lite vakkert område. Det framkommer heller ikke hvor lang tid det vil ta før et nytt landskap er etablert, eller om det er behov for revegeteringstiltak for å få landskapet tilbake til en "normaltilstand".

Videre antydes det at demningsrestene skal deponeres i nærområdet, uten at konsekvensene for landskapet eller natur og friluftsliv utdypes.

I konsesjonssøknaden (s. 21) hevdes det at "området føres tilbake mot en naturtilstand". OOF og FRINI er kritisk til en slik begrepsbruk generelt når det gjelder dammene i Marka. De er i stor grad blitt en integrert del av markanaturen og de er ofte viktige områder for friluftslivet. En fjerning av damanlegg i Marka må derfor ofte ses på som et ordinært inngrep i naturen, som ødelegger natur og reduserer friluftslivsmuligheter.

Vår konklusjon

OOF og FRINI stiller seg derfor noe undrende til konsesjonssøknadens konklusjon på side 21:

"Tiltakets konsekvenser for landskap vurderes til å være middels negativ." Argumentasjonen for en slik konklusjon er mangelfull. Det er ingen beskrivelser eller visuelle modeller som viser hva som vil skje med landskapet etter nedtapping, og hvor lang tid det tar før landskapet er tilbakeført til en tilstand som ligner tilstanden før dammen ble anlagt. Det er heller ingen henvisninger til erfaringer fra lignende dam-nedleggelser andre steder.

OOF og FRINIs konklusjon er derfor at tiltaket har store negative konsekvenser for landskapet.

Konsekvenser for naturmangfoldet

I konsesjonssøknaden framkommer det at området ifølge Naturbase ikke inneholder sjeldne arter eller viktige naturtyper. Det er ikke vist til egne undersøkelser av dammen eller nærområdene som dokumenterer dette.

I vannet er det både abbor og ørret, og i konsesjonssøknaden antas det at *”både frosk og padder bruker vannet”*. Videre slås det fast (s. 20) at vannet *”høyst sannsynlig forsvinner”* og at fisken da også blir bort.

Videre framkommer det ikke hvordan vannkvaliteten i vassdraget påvirkes ved en nedtapping til en bekk. Vi antar for eksempel at store mengder humus vil kunne påvirke fiske-biotoper nedstrøms.

Det hevdes i konsesjonssøknaden (s. 19) at tiltaket vil kunne ha positive effekter på det terrestriske miljøet; *”En nedtapping av magasinet kan derimot skape nye leveområder hvor blant annet omforming av grunne bunnområder til myr og våtmark, og avsnørte vannobjekter kan få funksjon i form av ernæringsområder for fugl og yngleplass for amfibier.”* Et slikt resonnement vil OOF tilbakevise. Vi vil tvert imot hevde at en nedtapping av vannet først og fremst er et irreversibelt tiltak som kan være ødeleggende for naturen i området.

Ved et slikt irreversibelt tiltak mener OOF og FRINI at en bør gjennomføre egne undersøkelser, slik at en er rimelig sikker på at viktig naturmangfold ikke går tapt. Vi viser her til Naturmangfoldlovens paragraf 8, *kunnskapsgrunnlaget*, og paragraf 9, *føre-var-prinsippet*.

Vår konklusjon

I konsesjonssøknaden hevdes det at tiltaket ikke har konsekvenser for rødlistearter, er *”liten positiv”* for terrestrisk miljø og *”middels negativ”* for akvatisk miljø.

Dette er OOF og FRINI uenig i. Vi mener at det er nødvendig å gjennomføre mere grundige undersøkelser av naturmangfoldet i og omkring vannet, slik at en er rimelig sikker på at viktig naturmangfold ikke går tapt, og at en på et bedre grunnlag kan vurdere om effektene på rødlistearter.

OOF mener at konsekvensene for det terrestriske miljøet heller er negative enn positive og for det akvatiske miljøet er konsekvensene helt åpenbart svært negative, ved at vannet forsvinner helt.

Konsekvenser for friluftsliv

Høldippeldammen ligger bare 850 meter fra tettstedet ved Rotnes og Nittedal stasjon med om lag 6400 innbyggere. Området er et godt tilrettelagt nærfriluftsområde med turveiforbindelse til bebyggelsen.

I konsesjonssøknaden dokumenteres at området benyttes til en rekke friluftslivstiltak, som raste- og leirplass, bading, fising, turgåing, skigåing, skøytegåing og at området er tilrettelagt for disse aktivitetene med oppkjørte skiløyper, turvei, benker, livbøyer, godkjent ildsted, bade- og flytebrygge med stupebrett og brygge for de med nedsatt funksjonsevne (rullestolbrukere). Området er særlig mye brukt av barnefamilier.

På side 24 i søknaden konkluderes det derfor slik: *”Tiltakets konsekvens for brukerinteresser og friluftsliv vurderes til å være stor negativ.”*

Vi vil også påpeke at områdets friluftslivsverdi ble satt til A (Svært viktig) i Nittedal kommunes prosjekt; kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i 2017.

På side 24 i konsesjonssøknaden antas det at det kan være tilsvarende områder i nærheten som kan erstatte Høldippelens betydning for friluftslivet og folkehelsen, uten at dette konkretiseres nærmere i søknaden. Det nærmeste lignende "bade- og friluftsvann", Ørfiske, ligger om lag 2-3 km unna bebyggelsen. Det er for langt unna til å være et nærfriluftsområde.

Vår konklusjon

OOF og FRINI slutter seg til konsesjonssøknadens konklusjonen om at konsekvensene for friluftslivet vil være store og negative.

For befolkningen i Rotnes-området er ikke Ørfiske (2-3 km) et godt alternativ til Høldippelen (850 meter), som et nærfriluftsområde. Det ligger for langt unna.

Samfunnsmessige virkninger

På side 24 i konsesjonssøknaden vurderes de samfunnsmessige virkningene av tiltaket. Den samfunnsmessige nytten av dammen vurderes som liten i dag. Det er kun friluftslivsnytten som vurderes som høy, samtidig som den samfunnsmessige risikoen er stor – et dambrudd kan ramme hele 150 boliger i nærområdet, ifølge konsesjonssøknaden.

OOF og FRINI har kjennskap til at lokale friluftslivsorganisasjoner vurderer risikoen som lavere enn konsekvensklasse 3. Vi ber derfor om at NVE vurderer også dette punktet i den videre behandling.

OOF og FRINI er ikke enige i konklusjonen der den samfunnsmessige virkningen av en damnedleggelse karakteriseres som "stor positiv konsekvens".

Grunnlaget for denne konklusjonen er blant annet at "det antas at det finnes tilsvarende eller andre områder i nærheten som kan erstatte Holnippeldammen som utfartsmål i et folkehelseperspektiv." Den nærmeste lignende friluftslivsområde, Ørfiske, ligger om lag 2-3 km unna bebyggelsen på Rotnes. Dette er så langt unna at området ikke lenger kan karakteriseres som et nærfriluftsområde.

OOF og FRINI mener til slutt at folkehelse-aspektet må vektlegges i mye større grad enn det nå er gjort når den samfunnsmessige virkningen skal vurderes. De politiske myndigheter, på alle nivå, har de siste årene i økende grad vektlagt friluftslivets betydning for folkehelsen. Det kommer ikke godt nok fram i konsesjonssøknaden.

Vår konklusjon

OOF og FRINI mener derfor at den samfunnsmessige virkning av en nedlegging av dammen blir mindre positiv enn vurderingene i konsesjonssøknaden, som altså var "stor positiv konsekvens". Dette fordi det ikke finnes lignende friluftsområder i nærområdene til Rotnes som kan erstatte et tap av Høldippelen og fordi folkehelseaspektet i for liten grad vektlegges .

Oppsummering

- Å rive Høldippeldammen er etter vår mening i strid med Markaloven.
- I konsesjonssøknaden er det lite dokumentasjon på hvordan en nedleggelse vil påvirke landskapet. Vi mener at en nedleggelse kan ha betydelige konsekvenser for landskapet.
- Dammen er nærmere 60 år gammel og den er i dag å betrakte som naturlig del av landskapet i området. En nedleggelse må ses på mer som et naturinngrep enn som en tilbakeførelse til "naturtilstanden".

- En nedleggelse av dammen er et irreversibelt inngrep, og det fordrer at naturmangfoldet i dammen er godt kartlagt, slik at en er rimelig sikker på at viktig naturmangfold ikke går tapt.
- Områdets betydning for friluftslivet er godt dokumentert, men søknaden legger etter vår mening ikke nok vekt på folkehelseperspektivet som dammen har.
- Antagelsene i søknaden om at det er lignende friluftsområder i nærheten, som kan erstatte Høldippelens funksjoner, stemmer ikke med de faktiske forhold. De samfunnsmessige konsekvensene av tiltaket vurderes derfor etter vår mening som for positive.
- Vi mener at de negative konsekvensene av en nedleggelse av dammen i Høldippelen for både landskap og naturmangfold (terrestrisk og akvatisk) er undervurdert i konsesjonssøknaden.

Med vennlig hilsen

Oslo og Omland Friluftsråd
Tom Fremstad
Generalsekretær

FRINI
Martin Veastad

Godkjent og elektronisk ekspedert